

ศึกษาการอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมุณี (สำลี ปญฺญาวโร) ที่มีผลต่อ
การดำเนินชีวิตของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม*

A Study of the Dhamma Explanation of Phra Thepvoramuni
(Samli Paññāvaro) Affecting the People Lives in Buddhist Communities
in That Phanom district, Nakhon Phanom Province

พระมหาฤทธิชัย สุ่มนุตภาณี (พรหมพินิจ), พระโสภณพัฒนบัณฑิต, พระมหามิตร ลิตฺตปญฺโญ¹
และเกียรติศักดิ์ บังเพลิง²

Phramaha Ridtichai Sumuntapanee (Prompinid), Phra Soponpattanabandita,
Phramaha Mit Thitapanyo and Kiatisuk Bangploeng
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น¹
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: littichaiprompinij@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาชีวิตและผลงานของพระเทพวรมุณี (สำลี ปญฺญาวโร) 2) ศึกษาการอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมุณี (สำลี ปญฺญาวโร) 3) ศึกษาการอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมุณี (สำลี ปญฺญาวโร) ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า พระเทพวรมุณี ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือและศรัทธา ท่านเป็นผู้นำทางความคิดที่มีความรู้ความสามารถอธิบายหลักธรรมไปสู่ประชาชนได้อย่างดี มีผลงานที่เป็นประโยชน์เพื่อสังคมในด้านการปกครอง ศาสนศึกษา สาธารณูปการ ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ การเผยแผ่ ท่านเป็นพระมหาเถระที่มี ศีลาจารวัตรงดงาม สงบ ร่มเย็น มีจิตใจโอบอ้อมอารี

*ได้รับบทความ: 27 กุมภาพันธ์ 2563; แก้ไขบทความ: 24 พฤศจิกายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 30 ธันวาคม 2563

Received: February 27, 2020; Revised: November 24, 2020; Accepted: December 30, 2020

พระเทพวรมุณี ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในการอธิบายธรรมะตามกลวิธีทั้ง 4 ส คือ 1) อธิบายให้แจ่มแจ้ง 2) อธิบายให้จูงใจ 3) อธิบายให้หายกลัว 4) อธิบายให้รำเริง โดยท่านจะยกพุทธสุภาษิต ยกบุคลาธิษฐาน การอุปมาอุปไมย นำมาอธิบายในรูปแบบการบรรยาย แสดงธรรม ปาฐกถาธรรม และในรูปแบบการประพันธ์หนังสือ โดยมีคำกลอน คำผญา สรภัญญะ คำคม เป็นตัวสอดแทรกเพื่อให้การอธิบายธรรมมีความน่าสนใจ

การอธิบายธรรมของพระเทพวรมุณีส่งผลให้เกิดแก่พุทธศาสนิกชน 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพชีวิตมีชีวิตเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีทั้งทางกายและทางจิตใจ 2) ด้านสังคม ประชาชนมีความเอื้ออาทร รักใคร่สามัคคีต่อกัน 3) ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนเข้าใจถึงการประหยัดอดออมใช้จ่ายเงินอย่างมีสติ มีภูมิคุ้มกันในการใช้จ่าย 4) ด้านจริยธรรม ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยกาย วาจาและจิตใจ 5) ด้านความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การอธิบายหลักธรรม; ผลต่อการดำเนินชีวิต; ชุมชนชาวพุทธ

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the life and work of Phra Thepvoramuni (Samli Paññāvaro); 2) to study his explanation of the dhamma; 3) to study his explanation of the dhamma principles affecting the lifestyle of the Buddhist community in That Phanom District, Nakhon Phanom Province. This study was carried out by means of a qualitative research methodology in collecting data from documents and interviews.

The research results are as follows: Phra Thepvoramuni is a monk that people respect and believe in. He is a thought leader that has the knowledge and ability to explain the Dhamma principles to people well, has made contributions that are beneficial to society in terms of governance, religion, educational aid, public assistance and religious propagation. He is a Buddhist monk who has beautiful manners that are calm, peaceful and generous.

Phra Thepvoramuni is a person who is knowledgeable and capable of explaining the Dhammas according to four strategies: 1) clarity; 2) motivation; 3) courage; 4) cheerfulness. He will raise a Buddhist proverb, personification and analogy to be explained in the form of a lecture, a Dhamma talk, and discourse or in the form of a book with poems, words, 'Phaya', 'Sora-Panya' and quotes as inserted for making his Dhamma explanation to be interesting.

Explanation of Dhamma of Phra Thepvoramuni has influenced Buddhists in five aspects: 1) Quality of life, their lives have changed in a positive direction, both physically and mentally; 2) Society, Buddhists have generosity, love towards each other and unity; 3) Economy, people understand saving and spending money consciously; 4) Ethics, people have good behavior, do not physically, vocally and mentally encroach others; 5) Faith in Buddhism, their faith in Buddhism is stable.

Keywords: Dhamma explanation; effect on lifestyle; Buddhist community

1. บทนำ

การอธิบายหลักธรรมเป็นกลวิธีหนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งในสมัยพุทธกาลได้อาศัยบทบาทของพระพุทธเจ้าและสาวกเป็นหลักสำคัญ โดยใช้วิธีการต่างๆ จาริกสั่งสอน เพื่อนำประชาชนให้เข้าถึงซึ่งพระพุทธศาสนา ด้วยการบำเพ็ญกรณียกิจอย่างต่อเนื่องและจริงจังของพระพุทธองค์และสาวก ทำให้พระพุทธศาสนาได้เจริญแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว เป็นปึกแผ่นมั่นคงในดินแดนอินเดียตอนกลางและตอนเหนือ (Punyanupap, 1981 : 13) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีตนั้นได้ทำกันหลายรูปแบบ ได้แก่ การปฏิบัติตนให้น่าเลื่อมใส การสนทนา การแนะนำ การตอบปัญหาขัดข้องใจ การแสดงธรรม การอธิบายธรรมตามลำดับ โดยพระพุทธเจ้าได้ทรงประทานหลักการเผยแผ่ให้สาวกยึดถือเป็นหลักปฏิบัติว่า “ให้แสดงธรรมมีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ ชี้แจงให้เข้าใจในแต่ละหัวข้อแต่ละประเด็นแสดงธรรมด้วยจิตอนุเคราะห์ มุ่งจะให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะแสดงธรรมไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มผู้อื่น (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) ตลอดจนยึดหลักโอวาทปาฏิโมกข์ คือ การไม่กล่าวร้ายผู้ใด สारวมะรังในศีล เป็นต้น ครั้นภายหลังพุทธกาล บทบาทและหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตกเป็นภาระหน้าที่ของพุทธบริษัทโดยตรง โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่เปรียบเสมือนทัพหน้า ที่ต้องทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้คนเข้าใจในพระพุทธศาสนา และเกิดความศรัทธาเลื่อมใสมากยิ่งขึ้น การพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้ว พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีสอนที่หลากหลาย เน้นให้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเอง เรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้แบบพุทธ การเรียนรู้ต้องเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์เป็นชุมชน หรือร่วมคิดร่วมทำเสมอ อันเป็นเรื่องของวิถีชีวิตร่วมกัน (Wasinsakorn, 2003 : 29) การเรียนรู้แบบพุทธ เป็นวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่พระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้เรียนรู้แนวการสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 4 ดังนี้

1. สันติสนาในการอบรมสั่งสอนธรรมะของพระองค์จะชี้แจงให้ผู้ฟังอย่างเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เห็นจริง
2. สมาปทา พระองค์จะอธิบายให้ผู้ฟังเห็นว่าเรื่องที่พูดถึงนั้นเป็นความจริง

3. สมุตเตขนา พระองค์จะใช้วิธีปลูกเร้าใจให้ผู้ฟังคึกคัก กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตาม หลักธรรม นั้นให้ประสบความสำเร็จ

4. สัมปหังสนา ในการบรรยายธรรมะ พระองค์จะสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน คือ พระสงฆ์ในประเทศไทยมักยึดถือเป็นประเพณี ว่าการประกาศหลักการทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมคำสั่งสอนจะต้องได้รับการอาราธนาจากญาติโยม เสียก่อน ถ้าญาติโยมไม่อาราธนา ก็จะไม่ขึ้นเทศน์เพราะกลัวผิดประเพณี (Phra Rājavaramuni (Prayut Payutto), 1988 : 98) การแสดงธรรมในปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีต เนื่องจากในอดีตพระภิกษุ ผู้เทศนาจะยึดหลักการแสดงธรรมตามอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา แต่ปัจจุบันต้องรอการอาราธนา จากญาติโยมตามประเพณีและกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้กิจของสงฆ์มักยึดธรรมเนียมนิยม เช่น การเทศนา ธรรมแก่ประชาชนมักเป็นเรื่องเก่า ซ้ำซากไม่เข้ากับสมัยนิยม ไม่มีการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับสังคม หรือชีวิตปัจจุบันศาสนาจึงกลายเป็นเรื่องไกลตัว คนรุ่นใหม่จึงให้ความสนใจต่อวัดและพระสงฆ์น้อยมาก และอีกประการหนึ่งผู้ที่เป็นสื่อกลางในการอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ พระสงฆ์ขาดเทคนิค วิธีการในการอธิบายธรรมะ ขาดอาจารย์ความประพฤติดีที่ดีงาม จึงลดทอนความน่าเชื่อถือความศรัทธา กลายเป็นความน่าเบื่อหน่ายต่อการฟังธรรม

พระเทพวรมณี (สำลี ปญญาวโร) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม วรมหาวิหาร เจ้าคณะจังหวัดนครพนม ถือว่าเป็นนักเผยแผ่ที่มีลักษณะบุคลิกภาพ การนั่ง การพูด มักน้อยสันโดษเป็นทั้งพระนักสงเคราะห์ นักเสียสละ อุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนา โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์สังคม ช่วยเหลือประชาชน ทั้งในด้านการศึกษา การพยาบาล และโดยเฉพาะในการเผยแผ่หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา พระเทพวรมณี ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีเทคนิค วิธีในการแสดงธรรม มีปฏิภาณไหวพริบในการอธิบายหลักธรรม ทำให้ผู้ฟังมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นและสามารถชักจูงจิตใจผู้ที่ได้รับฟังพระธรรมเทศนาของท่านให้เป็น ผู้ว่านอนสอนง่าย เชื่อฟังตั้งอยู่ในโอวาท ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย เป็นอาทิ

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เรียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจึงเล็งเห็นปัญหาและต้องการอยากทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพวรมณี (สำลี ปญญาวโร) ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวพุทธ ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม นำมาปรับใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่ เพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา เพื่อให้สังคมมีจริยธรรม ศีลธรรม คุณธรรม สามารถนำธรรมะที่ท่านสอนไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิต ครอบครัว สังคม ประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชีวิตและผลงานของพระเทพวรมณี (สำลี ปญญาวโร)
2. เพื่อศึกษาการอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมณี (สำลี ปญญาวโร)

3. เพื่อศึกษาการอธิบายหลักธรรมของพระพุทธพจน์ (สำลี ปญญาโร) ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ภาคนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การอธิบายหลักธรรมของพระพุทธพจน์ (สำลี ปญญาโร) ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายและเข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องพระไตรปิฎก หนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงการอธิบายหลักธรรมของพระพุทธพจน์ (สำลี ปญญาโร) ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการอธิบายหลักธรรมของพระพุทธพจน์ (สำลี ปญญาโร) ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3. ข้อมูลจากการมีส่วนร่วม (Observations Participant) การประชุมย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการอธิบายหลักธรรมของพระพุทธพจน์ (สำลี ปญญาโร) ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แล้วนำข้อมูลที่ได้อภิปรายเชิงพรรณนา

4. สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาชีวิตและผลงานของพระพุทธพจน์ ผู้วิจัยพบว่า ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือและศรัทธา เพราะท่านเป็นผู้นำทางความคิด ที่มีความรู้ความสามารถอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนได้อย่างดีเยี่ยม ท่านได้เป็นต้นแบบของคุณงามความดี ยึดมั่นในการทำกุศล มีผลงานมากมายในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ทั้งการปกครอง ศาสนศึกษา สาธารณูปการ ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ การเผยแผ่ ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นผู้นำทางความคิด มีจิตและวิญญาณของความเป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา มีอุดมการณ์ เพื่อให้คนได้เข้าถึงหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในมุมมองที่แตกต่าง

2. จากการศึกษาการอธิบายหลักธรรมของพระพุทธพจน์ ผู้วิจัยพบว่าพระพุทธพจน์ (สำลี ปญญาโร) ท่านเป็นนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่มีความทุ่มเทเสียสละ ตั้งมั่นในอุดมการณ์ เป็นผู้มีความรู้

ความสามารถและมีความชำนาญในการอธิบายธรรมะตามกลวิธีทั้ง 4 ส คือ ส. 1 คือ สันตัสสนา (แจ่มแจ้ง) ส. 2 คือ สมาทปนา (จงใจ) ส. 3 คือ สมุตเตสนา (หาญกล้า) ส. 4 คือ สัมปาหังสนา (ร่าเริง) ท่านมีเทคนิควิธีการในการอธิบายหลักธรรมเพื่อถ่ายทอดสู่พุทธศาสนิกชน โดยท่านจะเน้นการยกพุทธสุภาษิต พุทธพจน์นำมาอธิบายในรูปแบบการบรรยาย การแสดงธรรม การปาฐกถาธรรม การกล่าวสัมโมทียกถาและในรูปแบบการประพันธ์หนังสือ ซึ่งมีคำกลอน คำผญา สารภัญญ คำคมมาแทรกเพื่อให้การอธิบายธรรมในแต่ละครั้งมีความน่าสนใจและควรนำไปประพฤติปฏิบัติตาม มีการถ่ายทอดโดยการนำมาประยุกต์ให้ทันสมัย น้ำเสียงไพเราะ อักษรชัดเจนเทศนาตามเวลาที่กำหนด โดยท่านตั้งเจตนาไว้ว่า ผู้ฟังต้องรู้จำ คือต้องท่องจำให้ขึ้นใจอย่างถูกต้อง รู้จริงคือสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รู้แจ้งคือผู้ฟังประสบผลสำเร็จตามที่เจตนาไว้อย่างถูกต้องทุกเวลา

3. จากการศึกษาการอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมณี ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยพบว่า พระเทพวรมณีได้รับความศรัทธาเลื่อมใสจากประชาชนทั่วไป ท่านประสบผลสำเร็จในการอธิบายหลักธรรม ซึ่งมีแรงผลักดันจากภายในโดยมีหลัก อุตตัญญูตา รู้จักตน คือ รู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถและคุณธรรมของตนตามความเป็นจริง ซึ่งในการอธิบายธรรมของท่านส่งผลให้เกิดแก่พุทธศาสนิกชน 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพชีวิต ประชาชนมีชีวิตเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดี มีความสุขทางกาย คือ ประชาชนมีความประพฤติสำรวมในกรอบศีลธรรม ได้แนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง และทางจิตใจ คือ ประชาชนมีความละเอียดใส่ใจที่จะกระทำความชั่ว มีความเกรงกลัวต่อบาปที่จะล่วงละเมิดหลักศีลธรรม

ด้านสังคมทำให้คนในสังคมเกิดความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เคารพในกฎหมายบ้านเมือง อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ด้านเศรษฐกิจปรากฏว่าประชาชนดำเนินชีวิตอย่างพอดี พออยู่พอกิน รู้จักประหยัดอดออมใช้จ่ายเงินอย่างมีสติ มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาอาชีพ ด้านจริยธรรมผู้ฟังธรรมมีพฤติกรรมทางกายภาพดีขึ้น คือรู้จักสัมาคารวะ รู้จักผู้น้อยผู้ใหญ่ อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยกายและวาจา มีมารยาทในการอยู่ร่วมกันกับสังคม กระทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถและด้วยความสุจริตธรรม ด้านความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาซึ่งประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีใจยึดมั่นศรัทธาในพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ สาธุชนผู้ได้ฟังธรรมเกิดความศรัทธา มั่นใจในการทำคุณงามความดี

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาชีวิตและผลงานของพระเทพวรมณี ผู้วิจัยพบว่า พระเทพวรมณี ท่านเป็นพระสงฆ์ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือและศรัทธา มีผลงานมากมายในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งจากการศึกษาชีวิตและผลงานของพระเทพวรมณี มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหารุ่งเพชร ชวนปญโญ

(Phramaha Rungphet Chavanapanyo, 2005) วิจัยเรื่อง ศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) พบว่า พระธรรมกิตติวงศ์ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาก คือเป็นพหูสูตร เป็นนักคิด นักประพันธ์หนังสือ มีอรรถาธิบายไตรปิฎก มีน้ำใจโอบอ้อมอารี กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีวิสัยทัศน์ต่อการเผยแผ่ศาสนากว้างไกล โดยเฉพาะหนังสือธรรมะเป็นคำสอนที่ชักจูงโน้มน้าวจิตใจของบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรม และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองในประเด็นที่ตรงกันก็คือ ท่านทั้ง 2 เป็นนักอธิบายธรรมะที่มีความกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีใจโอบอ้อมอารี มี ศีลาจรรยาตรงดงาม สงบ ร่มเย็น เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของการแสดงธรรม การบรรยายธรรม และโดยเฉพาะการประพันธ์หนังสือรวบรวมธรรมะให้ง่ายต่อการศึกษาและนำไปปฏิบัติ

2. จากการศึกษาคำอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมุนี ผู้วิจัยพบว่าพระเทพวรมุนี (สาธุ ปญญาวโร) ท่านเป็นนักเผยแผ่ผู้มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในการอธิบายธรรมะตามกลวิธีทั้ง 4 ส ท่านมีบุคลิกภาพน่าเกรงขาม เทศนาตรงไปตรงมา นำธรรมะที่ทันสมัยมาแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมสามารถแตะต้องได้ ในส่วนการใช้ภาษาท่านเป็นผู้ใช้สำนวนอักขระพยางค์ชัดเจน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการเทศนาธรรมของพิสิฐ เจริญสุข (Chareonsuk, 1996 : 50) แสดงทัศนะเกี่ยวกับคุณสมบัติของพระนักเทศนาว่าควรประกอบด้วย รูปสมบัติ พระนักเทศนาต้องมีบุคลิกภาพที่ดี มีอากัปกิริยาที่สละสลวย ตลอดถึงการพูดจาที่สละสลวยก่อให้เกิดศรัทธาแก่ผู้พบเห็น สัทสมบัติ พระนักเทศนาต้องพูดจาเสียงดังฟังชัด ไพเราะ ชวนฟัง และรู้จักเลือกพูดให้ถูกต้องตามกาลเทศะ รสสมบัติ พระนักเทศนาต้องทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกเอิบอิ่ม ปิติ และมีศรัทธา ธรรมสมบัติ พระนักเทศนาต้องมีจิตใจโอบอ้อมอารีประกอบด้วยพรหมวิหารธรรม ปราศรัยให้ผู้ฟังได้ประโยชน์จากการเทศนาธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งในประเด็นนี้พระเทพวรมุนีท่านเต็มเปี่ยมไปด้วยคุณสมบัติของนักเทศนาธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งท่านมีทั้งรูปสมบัติ คือมีท่าทางน่าเกรงขาม น่าเคารพนับถือ สัทสมบัติ ท่านมีน้ำเสียงไพเราะ น่าฟัง รสสมบัติ ผู้ฟังมีความปิติยินดี มีความหึกเหิม มีความมั่นใจในการทำมาดี ธรรมสมบัติท่านอธิบายธรรมด้วยจิตอันประกอบไปด้วยเมตตาธรรม ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (Phramaha Narongsak Sopanasitthi, 2006) วิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสสุตโม) พบว่า บทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมทั้งรูปแบบพระธรรมเทศนา บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม ได้มีการยกพุทธศาสนสุภาษิต ยกอุทาหรณ์ เล่านิทาน เปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา อุปมัย ใช้วิธียกบุคคลเป็นตัวอย่าง ถือว่าเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น ท่านได้อธิบายเนื้อหาสาระธรรมชัดแจ้ง แจ่มแจ้ง สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลจริงในชีวิตประจำวัน

3. จากการศึกษาคำอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมุนี ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยพบว่า การอธิบายธรรมของพระเทพวรมุนี

ส่งผลให้เกิดแก่พุทธศาสนิกชน 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพชีวิต มีชีวิตเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีทั้งทางกายและทางจิตใจ ด้านสังคม มีความรักใคร่สามัคคี ด้านเศรษฐกิจ ใช้จ่ายเงินอย่างมีสติ ด้านจริยธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยกาย วาจาและจิตใจ ด้านความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา มีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา ซึ่งจากการศึกษาการอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมุนี ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของดารา ประจันพล (Prachanpol, 2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาการเผยแผ่พุทธธรรมของพระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปัญญา) พบว่า ท่านได้ปฏิบัติตามคุณสมบัติของนักเผยแผ่ตามแนวทางพุทธะ ได้แก่ การรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน การเผยแผ่ของท่านได้ก่อให้เกิดผลทั้งแก่บุคคล สังคม และพระพุทธศาสนา ซึ่งเกิดแก่บุคคล ได้แก่ การทำให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมได้ถูกต้อง ผลที่เกิดแก่สังคม ได้แก่ การลดความรุนแรงของอำนาจวัตถุนิยม การแก้ปัญหาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความพอเพียงและการเสริมสร้างความสามัคคี ผลที่เกิดแก่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การเผยแผ่พุทธธรรมด้วยวิธีที่หลากหลายและการปกป้องพุทธศาสนาด้วยความรู้และสติปัญญา ซึ่งในประเด็นนี้มีความคล้ายกันกับผลการอธิบายธรรมของพระเทพวรมุนี 3 อย่างคือ ในส่วนบุคคลมีการประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ในส่วนด้านสังคม ทำให้สังคมมีความสามัคคี ในด้านพระพุทธศาสนา ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรจัดทำเอกสารเกี่ยวกับประวัติและผลงานของพระเทพวรมุนี (สำลี ปญญาวโร) ไว้เป็นรูปเล่ม เพื่อสะดวกแก่การค้นคว้าหาข้อมูลต่อไป

1.2 ควรจัดทำเอกสารรวบรวมการแสดงธรรมของพระเทพวรมุนี (สำลี ปญญาวโร) ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

2.1 การจัดการอบรมนักเทศน์ นักอธิบายธรรม โดยนำหลักการและวิธีการของพระเทพวรมุนีมาเป็นแนวทางในการสอน

2.2 จัดทำหนังสือรวบรวมวิธีการและหลักการ การอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมุนี (สำลี ปญญาวโร) ในเชิงเอกสารวิชาการ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการอธิบายหลักธรรมของพระเทพวรมุนี (สำลี ปญญาวโร) กับพระธรรมกถึกรูปอื่นๆ ในปัจจุบัน

- 3.2 ควรศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพวรมณี (สำลี ปณญาวโร)
- 3.3 ควรศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวสติปัฏฐานสูตรของพระเทพวรมณี (สำลี ปณญาวโร)

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือการอธิบายธรรมของพระเทพวรมณีส่งผลให้เกิดแก่ชุมชนชาวพุทธในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพชีวิต มีชีวิตเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีทั้งทางกายและทางจิตใจ 2) ด้านสังคม ประชาชนมีความเอื้ออาทรรักใคร่สามัคคีต่อกัน 3) ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนเข้าใจถึงการประหยัดอดออมใช้จ่ายเงินอย่างมีสติ มีภูมิคุ้มกันในการใช้จ่าย 4) ด้านจริยธรรม ประชาชนมีพฤติกรรมที่ดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยกาย วาจาและจิตใจ 5) ด้านความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา

References

- Chareonsuk, P. (1996). *Buddhism Propagation Manual*. Bangkok: Department of Religious Affairs.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.
- Phramaha Narongsak Sopanasitthi. (2006). Studying the role of Buddhism Propagation of Dhammapariyadhamma stage (Suthep Phusatthammo). *Master of Thesis in Buddhism*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Rungphet Chavanapanyo. (2005). Study the form and method of propagating Buddhism of Phra Thammakittiwong (Thongdee Suratechote). *Master of Buddhist Thesis*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Rājavaramuni (Prayut Payutto). (1988). *The Teachings of the Lord Buddha*. Bangkok: Phutthatham Foundation.
- Prachanpol, D. (2013). Study of the dissemination of the Dharma of Phra Thep Sitthi-Mongkhon (Saner Siripanyo). *Master of Buddhist Thesis*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Punyanupap, S. (1981). *Comparative Religion*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Wasinsakorn, W. (2003). *Thai Education*. Bangkok: Academic Quality Development.

